

Franz
Schubert
1797-1828

“No conec cap altre compositor que plasmí un món propi tan perfecte com Schubert. Per a mi, això és una de les qüestions més enigmàtiques de la Història de la Música. [...] Schubert és absolutament coherent, sense fissures. No trobo en cap altre època un fenomen així.”

Nikolaus Harmoncourt

Schubertiada
Vilabertran

Quartet Casals

Abel Tomàs i Vera Martínez, violins
Jonathan Brown, viola
Arnau Tomàs, violoncel

Les set últimes paraules
de Crist a la creu, de Joseph Haydn

Diumenge 2 de setembre,
21:00h

#TornaraCasa

#ObraMestra

#Cloenda

60' **JOSEPH HAYDN** (1732—1809)
Les set últimes paraules de Crist a la creu,
Hob. III: 50-56 (1787)

L'introduzione. Maestoso ed adagio

Sonata I. Largo

«Pare, perdona'ls que no saben el que fan». (Lc 23, 34)

Sonata II. Grave e cantabile

«Avui seràs amb mi al paradís». (Lc 23, 43)

Sonata III. Grave

«Dona, aquí tens el teu fill». (Jn 19, 26-27)

Sonata IV. Largo

«Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat?».
(Mt 27, 46 i Mc 15, 34)

Sonata V. Adagio

«Tinc set». (Jn 19, 28)

Sonata VI. Lento

«Tot s'ha complert». (Jn 19, 30)

Sonata VII. Largo

«A les teves mans, Senyor, encomano el meu esperit».
(Lc 23, 46)

Il Terremoto. Presto e con tutta la forza

www.schubertiada.cat

Joseph Haydn
1732 — 1809

© Igor.cat

Quartet Casals

Guanyador dels primers premis dels Concursos Internacionals de Londres i d'Hamburg (concurs Brahms), el Quartet Casals ha esdevingut un dels quartets de corda més importants de la seva generació. Ha actuat de manera assídua a les sales Wigmore Hall, Carnegie Hall, Musikverein de Viena, Kölner Philharmonie, Cité de la Musique de Paris, Concertgebouw d'Amsterdam i Philharmonie de Berlín, i a la Schubertiade Schwarzenberg. Ha rebut una profunda influència de compositors vius de la nostra època com György Kurtág i ha realitzat estrenes mundials de notables compositors espanyols de l'actualitat.

Durant aquesta temporada està interpretant la integral dels quartets per a corda de Ludwig van Beethoven a Londres, Berlín, Viena, Tòquio, Torí, Madrid i Barcelona, entre d'altres ciutats, després de fer-ho per primer cop a la Schubertiada Vilabertran el 2017.

El Quartet Casals va debutar a la Schubertiada a Vilabertran l'any 1998. Enguany hi participa per tretzena vegada.

Darreres paraules

Victor Estapé, compositor i musicòleg

La gran popularitat que l'obra de Haydn va tenir per tota Europa en els anys de la seva maduresa va fer que li arribés un encàrrec molt especial d'un indret tan llunyà com Cadis. El resultat va ser *Die Sieben letzten Worte unseres Erlösers am Kreuze* (Les set darreres paraules del nostre Redemptor a la creu), una obra incomparable que adquireix la seva màxima intensitat en la versió per a quartet.

Podem deixar que ens expliqui l'extraordinària història de les *Set Paraules* el mateix Haydn, que la recordava així l'any 1801:

«Ja fa uns quinze anys un canonge de la Catedral de Cadis em va sol·licitar que escrivís música instrumental per a les Set Paraules de Jesús a la Creu (...). [L]es parets, finestres i columnes de l'Església estaven completament cobertes amb teles negres i només un gran llum, penjat al centre, il·luminava la sagrada foscor. Al migdia es tancaven les portes; llavors començava la música. Després d'un prelu-di apropiat el bisbe pujava al púlpit, pronunciava una de les Set Paraules, i oferia un reflexió sobre ella. Quan havia acabat, baixava del púlpit i s'agenollava davant l'altar. Aquesta pausa era omplerta per la música. El bisbe anava i venia una segona vegada, una tercera, etc. al púlpit i cada vegada es tornava a donar la veu a l'orquestra.

A aquesta pràctica havia d'adaptar la meua composició. La tasca de fer seguir un darrere l'altre set *Adagios*, cadascun dels quals havia de durar uns deu minuts, sense cansar l'oient, no va ser pas de les més fàcils».

Com veurem, el relat de Haydn conté algunes inexactituds, però és una molt bona descripció de les necessitats pràctiques i expressives de les que sorgeix aquesta obra única. De fet, l'encàrrec no era per a la Catedral gaditana, sinó per a l'Oratorio de la Santa Cueva de Cadis, si bé va ser el canonge de la Catedral José Sáenz de Santamaría, Marqués de Valde-Iñigo, qui el va fer. L'inspirador de la idea va ser Francisco de Paula María de Micón, Marqués de Méritos, que fou l'encarregat de contactar amb el compositor.

Les «Set Paraules» són pròpiament set petites frases,

que inclouen tot allò que Jesucrist va dir a la Creu segons els Evangelis. La manera de presentar-les comentada per Haydn correspon al Servei de les Tres Hores, propi del Divendres Sant, l'origen del qual estava en els Jesuïtes de Perú i des d'allà havia arribat a Cadis (cal recordar que el Marqués de Valde-Iñigo vivia a Espanya només des de 1750, havia nascut a Mèxic i amb tota seguretat havia conegut la cerimònia a Amèrica).

El geni de Haydn va superar el repte i l'obra (les *Set Paraules* més una Introducció i un «Terratrèmol» final) es va fer aviat popular. La primera interpretació de la versió original, per a orquestra, va tenir lloc a Viena el 26 de març de 1787. La data de l'estrena a Espanya degué ser el Divendres Sant d'aquell mateix any, que va caure el 6 d'abril, encara que no se'n conserven proves documentals. Immediatament es va publicar la versió de Haydn per a quartet de corda (encara que hi ha alguns dubtes sobre l'autoria de l'arranjament) i una altra per a piano, realitzada per mans anònimes però autoritzada pel compositor.

Quan Haydn tornava de la seva segona estada a Londres, l'any 1795, va fer una parada a la ciutat alemanya de Passau. Allà va poder escoltar l'arranjament que de les seves *Set Paraules* havia realitzat el Kapellmeister Joseph Friebert, el qual havia transformat l'original en un oratori afegint parts cantades en alemany. A Haydn no li va semblar malament l'arranjament, però arribat a Viena es va posar a treballar en la seva pròpia versió coral de l'obra amb l'ajuda del Baró Van Swieten (futur llibretista de *La Creació* i *Les Estacions*) per al text. Existeixen per tant fins a quatre variants «autèntiques» de les *Set Paraules de Haydn*, si bé la versió per a quartet és avui en dia la més popular.

Les Set darreres paraules del nostre Redemptor a la creu està formada per set «Sonates», totes elles de *tempo* lent (no necessàriament «*Adagios*» com va dir Haydn, ni tan extensos com afirmava), més una introducció (també lenta) i // *Terremoto*, una vertiginosa conclusió que crea un gran contrast.

La *Introduzione*, preludi en re menor (*Adagio maestoso*), té el caràcter propi de les introduccions lentes a les simfonies de Haydn (pot comparar-se amb l'inici de la Simfonia Londres, Hob. I:104), però amb una durada que s'estén a la d'un moviment complet.

La primera de les set «Sonates» és *Pater, dimitte illis, quia nesciunt, quid faciunt* (Pare, perdona'ls, que no saben el que fan, Lc 23, 34), un *Largo* en si bemoll major, en el que hi predomina la segura invocació al Pare i la benevolència del perdó suprem. La segona Sonata, *Hodie mecum eris in Paradiso* (Avui seràs amb mi al paradís, Lc 23, 43), *Grave e cantabile en do menor*, una peça amb l'organització monotemàtica tan habitual en Haydn, té un inici elegíac, però que porta a una de les melodies més dolces i clàssiques (en el sentit més exacte de la paraula) de tota la música del compositor, amb un final en do major ple de pau. La tercera Sonata, *Mulier, ecce filius tuus* (Dona, aquí tens el teu fill, Jn 19, 26-27), *Grave* en mi major, és especialment delicada, com correspon a l'amor filial que inspira el seu contingut.

El moment de desesperació que representa la següent Sonata, *Deus meus, Deus meus, utquid dereliquisti me?* (Déu meu, Déu meu, per què m'has abandonat?, Mt 27, 46 i Mc 15, 34), és expressat adequadament amb un *Largo* en fa menor. Algunes frases prolongades sense acompanyament expressen sens dubte la solitud d'aquell moment.

Segueix la cinquena Sonata, *Sitio* (Tinc set, Jn 19, 28), *Adagio* en la major, en què el so dels *pizzicati* vol, sense dubte, il·lustrar la sequedat pròpia de la set. En la sisena Sonata, *Consummatum est* (Tot s'ha complert, Jn 19, 30), *Lento* en sol menor, la frase principal en uníson prové de la fórmula arquetípica per a les conclusions cadencials en el llenguatge clàssic, que suggereix perfectament el que ha de succeir de manera inevitable i que el Redemptor accepta amb resignació. L'última Sonata, *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum* (A les teves mans, Senyor, confio el meu esperit, Lc 23, 46), *Largo* en mi bemoll major, és segurament la part més tranquil·la de tota l'obra. La segona frase suggereix el so de les trompes, una manera d'expressar la idea de l'adéu en els clàssics vienesos.

La conclusió, *Presto con tutta la forza* en do menor (de la qual Haydn n'estava particularment orgullós), té l'estil dramàtic propi de les simfonies de l'anomenat període *Sturm und Drang* del compositor. El *Terratrèmol* (inspirat en Mt 27, 51) li dona a una de les seves obres més serenes un punt final d'una violència colpidora.

iber:Camera

GIRONA

12ena TEMPORADA 2019
AVANÇ DE PROGRAMACIÓ *

Simfònica de Düsseldorf | Orquestra de Cambra de Munic
Orquestra Simfònica del Teatre Mariinsky | Orfeó Català
Oxford Voices | Instruments of Time & Truth
Orquestra Simfònica Txaikovski

Ádám Fischer | Eric Silberger | Valery Gergiev
Edward Higgingsbottom | Alexei Volodin | Vladimir Fedosseiev

Mahler, *Simfonia núm. 9* | Piazzolla, *Las cuatro estaciones porteñas*
Bach, *Concert per a violí, en la menor* | Txaikovski, *Serenata per a cordes, op. 48*
Prokófiev, *Alexander Nevsky* | Schubert, *Simfonia "Inacabada"*
Bach, *La Passió segons Sant Joan* | Prokófiev, *Concert per a piano núm. 3*
Txaikovski, *Simfonia núm. 5*

*Avanç de programació subjecte a canvis

www.ibercameragirona.cat

933 179 050

AGRAÏMENTS

Patrocinador principal

B Sabadell
Fundació

Amb el suport de

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Amb l'ajut de

 Ajuntament de Figueres
Alt Empordà

MINISTERIO DE EDUCACIÓN, CULTURA Y DEPORTE

inaem
INSTITUTO NACIONAL DE ARTES ESCENICAS

Diputació de Girona

Ajuntament de Vilabertran

Amb el patrocini de

abertis **Damm**
Fundació

Amb la col·laboració de

 Caixa d'Enginyers

Audi
Autopodium
Club del Popol Català

PERE VENTURA
CASA

Mitjans col·laboradors

33 Cat **Música**

LA VANGUARDIA

Gràcies a

Liederabend · Nord Produccions i Events · Parròquia de Santa Maria de Vilabertran
Temps de Música

Disseny

Mucho

Il·lustracions

Ricard Jorge
@richi_jp

Partners internacionals

Heidelberger Frühling · Schubertiade · Wigmore Hall

Organitza

Associació
Franz Schubert
Barcelona

